

गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली

जनता महाविद्यालय चंद्रपूर

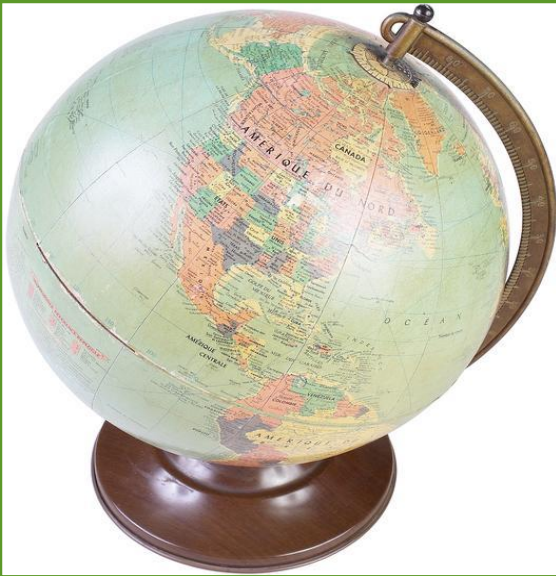
कला शाखा प्रथम वर्ष

भूगोल प्रकल्पाचे नाव : भूगोलाचा विकास (DEVELOPMENT OF GEOGRAPHY)

प्रा. डॉ. वाय. वाय दुधपचारे

प्रस्तावना: -

भूगोल हा शब्द भू + गोल या दोन शब्दांपासून बनलेला आहे. त्यातील भू चा अर्थ जमीन असा होतो. आणि गोल हा शब्द आकाराशी जुडलेला आहे. यावरून असे म्हणता येते कि पृथ्वीच्या गोल आकाराचा अभ्यास ज्या शास्त्रात केला जातो. त्या शास्त्राला इंग्रजीत GEOGRAPHY असे म्हणतात त्यातील GEO या शब्दाचा अर्थ पृथ्वी असा होतो आणि GRAPHY हा शब्द वर्णनासाठी वापरला जातो. म्हणजेच पृथ्वीचे वर्णन ज्या शास्त्रात केले जाते ते शास्त्र म्हणजे भूगोल शास्त्र होय.

भूगोलाचा विकास (Development of Geography)

भूगोलाचा विकास हा मागील हजारो वर्षांपासूनचा विकास आहे असे म्हणता येते. भूगोल हा शब्द पहिल्यांदा ऋग्वेद या ग्रंथात वापरण्यात आला तर इंग्रजीतील Geography या शब्दाची सुरुवात ग्रीक विचारवंत इरोटोस्थेनीज याने इ.स. पूर्वी चौथ्या शतकात Geographica हा ग्रंथ लिहून लोकांपुढे भौगोलिक विचार मांडले आणि पुढे भूगोलासाठी हाच शब्द प्रमाण झाला. ग्रीक काळात अरीस्टोटल, स्ट्रेबो, वारेनियस, पायथागोरस इत्यादी विचारवंतांनी आपले भौगोलिक विचार संपूर्ण जगापुढे मांडले. अरीस्टोटलने चंद्रग्रहणाच्यावेळी चंद्रावर पडणारी पृथ्वीची सावली गोले दिसते यावरून पृथ्वी गोलाकार आहे असे ठामपणे सांगितले.

उद्दीष्टे :-

- १) भूगोलाच्या विकासाचा आढावा घेणे.
- २) विकासाच्या संकल्पनांचा अभ्यास करणे.
- ३) विकासात होणारे बदल तपासणे.
- ४) भूगोलाच्या विकासाचे परिणाम तपासणे.

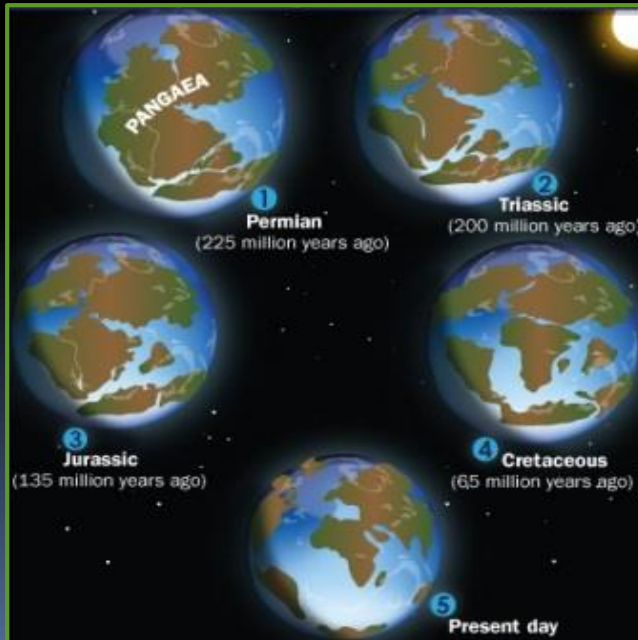
भूगोलाच्या विकासाचे मुद्दे

- १) स्थान व स्थळ (LOCATION)
- २) हालचाली व अंतर (MOVEMENT AND DISTANCE)
- ३) मार्गजाले (NETWORKS)
- ४) साधनसंपत्ती (RESOURCES)

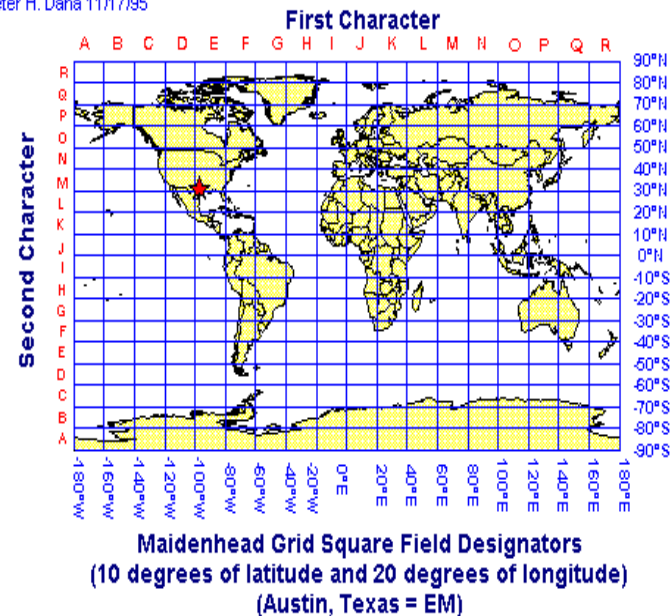
१) स्थान व स्थळ (LOCATION)

२) हालचाली व अंतर (Movement and Distance)

Peter H. Dana 11/17/95

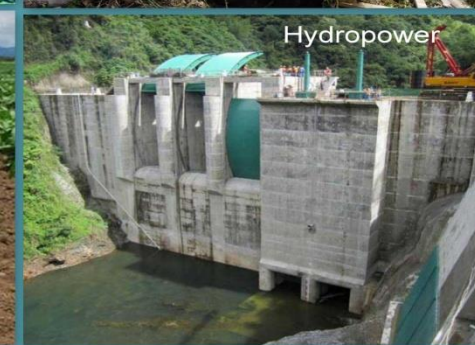

३) मार्गजाले (NETWORKS)

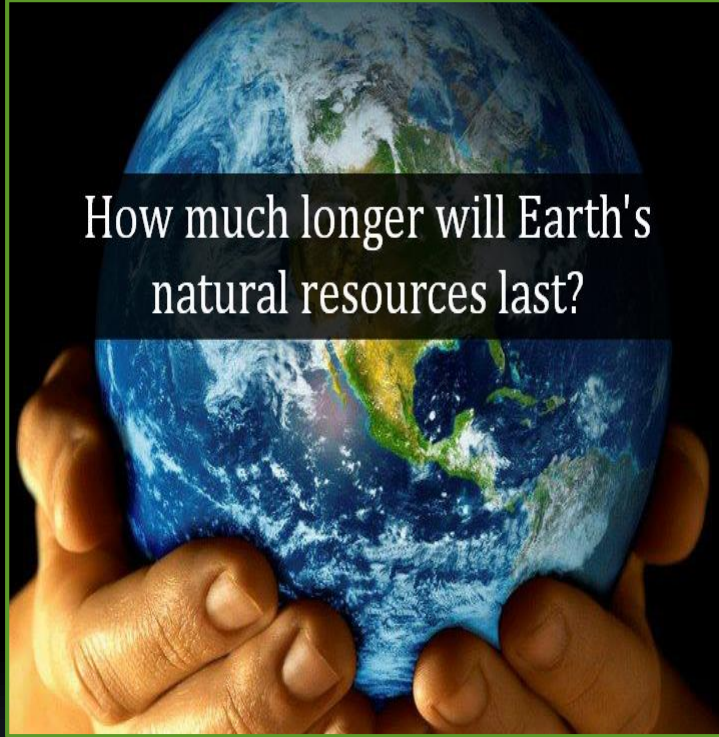
४) साधनसंपत्ती (Resources)

NATURAL RESOURCES

निष्कर्ष:-

भूगोलाचा विकास हा पृथ्वीवरील सर्व घटकांचा विकास आहे. व ती विकासाची प्रक्रिया सतत सुरु राहणारी आहे.

संदर्भ:-

पुस्तक -भूगोलशास्त्राची ओळख
-भूगोलशास्त्र परिचय
डॉ विठ्ठल धारपुरे

Thank You